

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΑΘΩΝ.

ΤΙΜΗ ΤΗΣ ΣΥΝΑΡΜΗΣ.

ΕΤΗΣΙΑ.
ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ
Δια τὸ ἰσωτερικὸν δρ. 12
Δια τὸ ἑξωτερικὸν • 15

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

ΑΙ ΣΥΝΑΡΜΑΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ

Παρά τοῦ Κ. Κ. Διδασκάλου
καὶ τοῦ ἐπιστάτου τῶν Τα-
χυδρομίων ἐν τῇ ἡμεδαπῇ.

Ἐν δὲ τῇ ἀλλοδαπῇ παρὰ τοῦ
Κ. Κ. Ἑλληνικ. Πρεσβ. καὶ
τοῦ ἰδιαιτέρου ἐπιτρο-
πίου τοῦ ἐκδότης.

Ἐκδίδεται τετράκις τοῦ
μηνός.

Συντάσσεται ὑπὸ Πανταζῆ
καὶ ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς
διὰ τοῦ ἰδίου ἐργαστηρίου
δουλοφύλας αὐτῆν ἀφορῶσα.
Τιμὴ καταχωρήσεως ἀγγε-
λιῶν λεπτ. 15 ὁ στίχος.

Οὐχ οἱ πολλὰ, ἀλλ' οἱ χρήσιμα ἀναγινώσκοντες εἰσι σπονδαῖαι.

(ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ).

Ἐὰν ἦς φιλομαθής, ἔσθ' καὶ πολυμαθής (ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ).

Περὶ ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς ποιήσεως παρὰ τοῖς Ἑλλησι.

(Συνέχεια, ἴδε ἀριθ. ἐφ. Φιλολομ. 147)

Τῆς Ἑλληνικῆς ἢ μᾶλλον τῆς Ἀττικῆς δραματικῆς ποιήσεως ἡ ἀκμὴ πίπτει μεταξὺ τοῦ 480 καὶ 430 ἔτους π. Χ. Δὲν προτιθέμεθα νὰ ἀναζητήσωμεν ἐνταῦθα τὰς πρώτας ἀρχὰς καὶ νὰ παρακολουθήσωμεν τὴν κατὰ μικρὸν καὶ βαθμηδὸν ἀνάπτυξιν τῆς δραματικῆς ποιήσεως· ὁ σκοπὸς ἡμῶν εἰς τὰς συνοπτικὰς ταύτας παρατηρήσεις εἶναι νὰ ἀναφέρωμεν μόνον ὅ τι ἕξοχον καὶ λαμπρὸν ἐδημιούργησεν ὁ Ἑλληνικὸς νοῦς καὶ νὰ χαρακτηρίσωμεν ταῦτα δι' ὀλίγων, ἀλλ' ἐμφατικῶν λέξεων, τοσοῦτον μόνον παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ τραγικὸν δράμα ἀπετέλει μέρος τῶν πανηγύρεων καὶ ἑορτῶν εἰς τιμὴν τοῦ Βάκχου, καὶ κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχε χορὸς μόνον ἄδων εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ τούτου· εἰς τὸν χορὸν τοῦτον προσετέθησαν ἐκ διαδοχῆς πρῶτον ἰαμβικὸς μονόλογος, ἔπειτα διάλογος δύο ὑποκριτῶν, τελευταῖον τακτικὴ πλοκὴ σκηνῶν μετὰ τριῶν ἢ καὶ πλείονων ὑποκριτῶν καὶ ἀνάμειξις τοῦ χοροῦ. Κορυφαῖοι τραγικοὶ δραματικοὶ ποιηταὶ τῶν Ἑλλήνων εἶναι ὁ Αἰσχύλος, ὁ Σοφοκλῆς καὶ ὁ Εὐριπίδης. Δημιουργὸς τρόπου τῆς τραγωδίας θεωρεῖται ὁ Αἰσχύλος. Ὑποθέσεις τῆς ποιήσεως ταύτης ἦσαν σκηναὶ ἐκ τοῦ μυθικοῦ αἰῶνος, ἰερὰ παρὰ τῷ λαῷ ἦτο ἡ αὐτὴ ὕλη, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον εὐδοκίμως ἐπραγματεύθησαν οἱ ἐποποιοί, ἐλαμβάνοντο ὅμως ὡς ὑπόθεσις τραγωδιῶν καὶ μεγάλα συμβεβηκότα ἐκ τῆς συγχρόνου ἱστορίας, καὶ ὡς ὁ Ὅμηρος οὕτω καὶ ὁ Αἰσχύλος εἰς τὸ δράμα αὐτοῦ τοὺς Πέρσας ἔστρεψε μνημεῖον ἀξιοπρεπὲς εἰς τὸ μέγα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐργεῖσμα. Τὰς ποιήσεις τοῦ Αἰσχύλου διακρίνει τὸ ἔνθου ἐκεῖνο αἶσθημα, οὗ τινος, μετὰ τὰς ἐνδοξοὺς κατὰ τῶν δυνάμεων τῆς Ἀσίας αὐτῶν νίκας, ἦσαν πλήρεις αἱ ψυχὰι τῶν Ἑλλήνων· ἡ σεμνότης τοῦ φρονήματος πρὸς τὸ ἀκρότατον τὰς εὐγενεῖς φύσεις θείλγον ἀποβλέποντος. Εἶναι τὸ πνεῦμα καιρῶν μεγάλων σπανίως εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον παρουσιαζομένων. Τὸ πνεῦμα τοῦτο ἔζη ἀκόμη εἰς τὴν ποίησιν καὶ ἀφοῦ πρὸ πολλοῦ περῆλθεν ἐν τῷ βίῳ. Ἀλλὰ καθὼς αἱ μορφαὶ παρουσιάζονται εἰς τὸ δράμα σαφέστερον καὶ ἀκριβεστερον παρὰ εἰς τὸ ἔπος, οὕτω καὶ ἡ κυρία ἰδέα τοῦ ὅλου προφαίνεται ἐν αὐτῷ καθαρώτερον εἰς τὰ ὅμματα ἡμῶν, καὶ ἡ ποίησις ἔρχεται εἰς ἄμεσον πρὸς τὸν βίον σχέσιν. Οἱ περὶ Θεῶν μυθικοὶ λόγοι δὲν εἶναι πλέον κυρία ὑπόθεσις· ὁ ποιητὴς δὲν παρακολουθεῖ ἄκων τρόπον τινὰ τὰς ἀναπτυσσομένης μορφᾶς, συρούσας οὕτως εἰπεῖν αὐτὸν κατόπιν ἑαυτῶν· ἀλλὰ μετὰ δυνάμει ὑπερτέρας γίνεται τῆς εὐγενούς ὕλης κάτοχος, διαπλάσσει καὶ ἐπεξεργάζεται αὐτὴν τεχνῆσπιως, ἀναδεικνύων καλλίστην εἰκόνα, ἐν ἣ ἡ ἐνθουσιάζουσα αὐτὸν ἰδέα διατυπῶνται ἐξωτερικῶς. Δὲν εἶναι δὲ ἡ αἰσχύλειος ποίησις κενὸν μόνον εἰς πνευματικὴν τέρψιν σκοποῦν ὄνειροπόλημα, ἀλλ' ἔχων ὁ ποιητὴς ὑπ' ὄψιν τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πατρίδος, ὑπὲρ ἧς καὶ αὐτὸς συνηγωνίσθη εἰς δόξω, ὑποδεικνύει καὶ συνιστᾷ εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ τὸ μόνον ὀληθρὸ πάθος πόλεως ἔρεισμα, τὴν πάτριον θρησκείαν καὶ τὰ χρηστὰ ἦθη.

Ἀλλὰ διὰ τὴν περιουσίαν τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, ἧτις κατὰ τὸν τότε χρόνον ὑπῆρχε συγκεντρωμένη εἰς τὰς Ἀθήνας

ἦτο πρόδηλον ὅτι ὁ Αἰσχύλος δὲν ἤθελε μείνει ὁ μόνος εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ποιήσεως ἀγωνιστής. Εὖρε παρευθὺς ἄξιον ἑαυτοῦ συνάμιλλον τὸν Σοφοκλῆν· ἐπέζησε μάλιστα νὰ ἴδῃ ἀπονευρομένην τὴν δάφνην τῆς νίκης εἰς τὸν νεώτερον αὐτοῦ ἀνταγωνιστὴν. Καὶ ὁ λόγος εἶναι πρόχειρος· διότι γινώσκωμεν μεθ' ὀπόσης ὀξύτητος ἐγένετο εἰς τὰς Ἀθήνας πᾶν εἶδος ἀναπτύξεως. Τοῦ Αἰσχύλου τὸ αὐστηρὸν μεγαλεῖον ἤρχισε νὰ παλαιούται ὅσον ἐσθέννυτο κατὰ μικρὸν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν ἐν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι ἀγωνισαμένων.

Εἰς τὴν ποίησιν τοῦ Σοφοκλέους βλέπομεν τὴν λαμπρὰν, ἀνέφελον τοῦ περικλειείου αἰῶνος αἰθρίαν. Τὸ αὐστηρὸν ἀριστοκρατικὸν φρόνημα ἐξέλειπε· τὸ ὑψηλὸν, τὸ τὰς ψυχὰς κινεῖ καὶ θέλγον, ὑπεχώρησεν εἰς τὴν πραεῖαν σεμνοπρέπειαν, ἀποφεύγουσαν πᾶσαν κακοφωνίαν καὶ ἐπὶ τὸν βίον φῶς ἰλαρὸν ἐπιχέουσαν. Ἀλλὰ καὶ τὴν σοφὸν μούσαν διαπνέει πνεῦμα εὐγενές. Αἱ τραχύτητες τοῦ Αἰσχύλου παρ' αὐτῷ δὲν ὑπάρχουσι· ἡ ὕλη δέχεται εὐπειθῶς τὰς καλλίστας καὶ εὐγενεστάτας μορφάς, καὶ ὁ Ἑλληνικὸς βίος κινεῖται ῥέων εἰς ἔντενον κανονικῶς συναρθρωμένον κατασκευάσμα μετὰ λαμπρότητα, βαρύτητα καὶ ἰδανότητα, ὅπως κατ' ἐκεῖνον τὸν αἰῶνα μόνῃ ἡ σοφὸν κλειος μεγαλοφυΐα ἦτο ἀξία νὰ δημιουργήσῃ. Τὸ θῆλυ γένος, τὸ ὁποῖον παρ' Αἰσχύλῳ εἰς τὴν πολιτείαν καὶ τὰς πράξεις αὐτῆς μένει ξένον, παρουσιάζεται παρὰ τῷ Σοφοκλεῖ πρεπόντως πρὸς τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ αὐτοῦ στάσιν. Ἀλλὰ καὶ αἰσθημάτων καὶ ψυχικῶν παθήσεων, γνωστότερα εἰς μόνον τὸν ἀνεπτυγμένον πνευματικώτερον βίον τῶν νεωτέρων, γινώσκει ἡ σοφὸν κλειος μούσα νὰ διεγείρῃ εἰς τὰ βάθη τῆς ψυχῆς καὶ νὰ ζωπυρήσῃ. Τὴν τραγικὴν ποίησιν προήγαγεν ὁ Σοφοκλῆς εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς τελειότητος.

Ἦρχισε δὲ αὐτὴ νὰ παρρημάζῃ ἐπὶ τοῦ νεωτέρου αὐτοῦ συναγωνιστοῦ, τοῦ Εὐριπίδου, εἰς τὸ ὁποῖον τὰς ποιήσεις κατοπτρίζεται ἤδη ὁ αἰὼν τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου. Εἰς τοῦτον δὲν βλέπομεν πλέον τὴν μεγαλοφυΐαν τῶν προκατόχων αὐτοῦ, διεγείρουσαν ἀνεπισχέτως τὸν θαυμασμόν ἡμῶν. Τὸν Εὐριπίδην δὲν ἐπαίδευσεν ὁ βίος, ἀλλ' ἡ σχολή· ὅθεν δὲν ἐμορφώθη κατ' ἰδίαν αὐτοῦ ἐσωτερικὴν ὁρμὴν, ἀλλὰ κατὰ κανόνας μελέτης· εἰς τὰς ποιήσεις αὐτοῦ προφαίνεται πανταχοῦ σκοπὸς, τὸ ἐπιτετηθευμένον καὶ ζήτησις πάθους. Διὰ τοῦτο τῶν νοημάτων τῶν προκατόχων αὐτοῦ ἡ βαθύτης παρ' αὐτῷ μετατρέπεται εἰς παίγιον τεχνικῶν ἀντιθέσεων καὶ εἰς γνώμας πομπώδεις· ἡ ἰσχυρὰ τῆς ψυχῆς διάθεσις, ἧτις εἰς τὸν Αἰσχύλον καὶ Σοφοκλῆν παρουσιάζεται ἐν ἀπλῇ καὶ καταπληκτικῇ φυσικῇ ἀληθείᾳ, παρ' Εὐριπίδῃ μεταβάλλεται εἰς ψυχρὰν καὶ κλαυθμυροῦσαν ψυχῆς μαλακότητα. Ἡ γλῶσσα ὅμως παρ' αὐτῷ ἀναδεικνύεται εἰς ἕξοχον τελειότητα· καὶ πρότερον μέσον μόνον οὕσα πρὸς τὸν σκοπὸν, γίνεται ἤδη αὐτὴ σκοπὸς καὶ τέλος θίξεως καὶ γοητείας, χάριν ἐκλελυμένων τὰς ψυχὰς καὶ μόνον δι' ἄλλεπαλλήλων ἐρεθισμῶν διεγειρομένων ἀκρατῶν. Ἀλλ' ὅμως καὶ ἐκ τῆς εὐριπίδειου ποιήσεως διαλάμπει ἕξοχος δραματικὴ τέχνη καὶ πνεῦμα πλούσιον. Ἡ παρρημὴ ἄρχεται μὲν ἤδη προφανῶς, ἀλλὰ παρ' Εὐριπίδῃ εὐρίσκομεν καὶ τσαυτὴν καλλονὴν καὶ ποιητικὴν ἀρετὴν, ὥστε καὶ οὗτος ὁ ποιητὴς, εἰ καὶ ὀλίγον τι ἀπώτερον, κατατάσσεται δικαίως ἐν τῇ αὐτῇ τῶν δύο προηγουμένων τάξει. Μετὰ τὸν Εὐριπίδην παρήκμασε διὰ παντός ἡ Ἑλληνικὴ τραγικὴ ποίησις.

Τὴν τραγωδίαν παρηκολούθησεν ἡ κωμωδία. Ἡ πρὸς τὸ σκώπτειν καὶ σατυρίζειν κλίσις εἶναι ἰδιώτων τοῦ κοινοῦ λαοῦ χαρακτήρ. ἡ δὲ κλίσις αὕτη ἐπρεπε καὶ νὰ ἀναφανῆ τελειότερον ἐκεῖ, ὅπου ἐσυγχερεῖτο νὰ ἀναπτυχθῆ ἐλευθερώτερον ὁ δημοσίος βίος· διὰ τοῦτο καθὼς καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς κλάδους τῆς πνευματικῆς σπουδῆς αἱ Ἀθηναὶ ὑπῆρξαν εἰ μὴ οὐχὶ πρῶτῃ ἔδρα, ἀλλ' ἠθῆς βίως πατρὶς τῆς κωμωδίας. Τὰ πρῶτα αὐτῆς ἀνθ' ἀνέδοσε κατὰ τὸν αἰῶνα τῶν περσικῶν πολέμων ἀλλ' εἰς ἀκμὴν ἦλθε κυρίως ὅτε ἡ τραγωδία ἤρχισε νὰ παρακμάζῃ. Κορυφαῖος ὄλων τῶν κωμικῶν ποιητῶν τῆς ἀρχαιότητος καὶ ὁ μόνος οὗ τινος ἐσώθησαν μέχρις ἡμῶν κωμωδία ὀλοκλήρως εἶναι ὁ Ἀριστοφάνης. Ἐντεχνον τῆς πράξεως διαθέσειν κατὰ τὸν τρόπον τῶν νεωτέρων καὶ οἰκονομίαν κρατοῦσαν συντεταμένην καὶ μετέωρον τὴν περιέργειαν δὲν πρέπει παρ' αὐτῶν νὰ ζητῶμεν· ἡ χάρις τῶν δρᾶματιῶν αὐτοῦ συνίσταται εἰς τὴν ἀληθῆ ποιήσιν, τὴν ὅποιαν ἐν αὐτοῖς ἀναπτύσσει καὶ εἰς τὴν ἀνεξάντλητον τῆς εὐτραπέλειας καὶ ἀστείότητος παρ' αὐτῶν καλὰ ζῶσαν πηγῇ. Ἄλλ' εὐγενῶς μεταχειρίζεται τὰ ὑποκείμενα ὅλα ἐκ τῶν παιγνίων τῆς ἀστείότητος διακρίνεται πάντοτε αὐστηρὰ σεμνότης. Μὲ τοῦ γελοίου τὴν μίστιγα ἀντιτίθεται εἰς τὴν ἀργομένην νὰ εἰσέρχεται εἰς τὴν πατριδα αὐτοῦ διακρίθῃ οὐδέμια ἐνοία καὶ μωρία, οὐδέμια ἀκολασία πράξιαι ἐκ τῶν δημοσίων βίῳ διαφεύγει ἐπιλεγχοῦν αὐτοῦ· καὶ οὐδεὶς ἴσταιται τοσοῦτον ὑψηλὰ ὥστε νὰ μὴ καθιζάνηται αὐτοῦ ἡ ἀδυσώπητος τοῦ κωμικοῦ ἐπικρίσις. Ὁ χρηστέος οὗτος πολίτης ὑπομνήσκει εἰς τοὺς συγχοῦντες· αὐτοῦ πάντοτε τὰς ἀρετὰς τῶν πατέρων, τῶν δημιουργῶν τοῦ μεγαλείου τῶν Ἀθηναίων, καὶ θέτει διηγεῖται ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸν παρόντα βίον τὸν κατὰ τὸν πάλαι χρόνον.

Ἄλλ' εἶναι προφανές ὅτι τοιαύτη φρασεὶα παιδικὴ ἐδύνατο νὰ λάβῃ χώραν μόνον εἰς πολιτείας ἐλευθεράς, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν κυρίαν ἀρχήν. Ὁ λαὸς ἦτο ἀνάκαθεν συνειδητός· νὰ ἐπικροτῇ δασαίς ἐπρόκειτο περὶ ταπεινώσεως τινὸς κατὰ τὸν β.θ.μ.ν. ἡ δὲ τὰ προτερήματα αὐτοῦ ἀνωτέρου. Πλὴν ἀπὸ κατὰ τὸν πελοποννησιακὸν πόλεμον συνετριβή τοῦ ἀθηναϊκοῦ δήμου τὸ κράτος καὶ τῆς δημοκρατίας ἡ ὑπερηφάνεια, ἐσίγησε τότε καὶ ἡ παλαιὰ κωμωδία καὶ μετέβη εἰς τὴν μέσην καὶ ν.ε.α. Ἡ μέση κωμωδία πρὸς τὴν ἀκμὴν προσώπων γνωστὰ καὶ πράγματα ἀληθῆ, ἀλλ' ἡ γλῶσσο αὐτῆς ἦτο μετριωτέρα καὶ ἐφύλαττε καὶ ὀρίαι τινα. Τὰ πρόσωπα τοῦ δράματος ἔφερον ὀνόματα πλαστὰ, καὶ εἰς τὴν ἀλήθειαν ἀνεμιγνύετο ποίησις. Καὶ οὕτως ἡ κωμωδία κατὰ μικρὸν μετέβη εἰς τὴν τρίτην αὐτῆς μορφήν εἰς τὴν ν.ε.α., ὑπὸ τὴν ὅποιαν διατελεῖ καὶ μερὶ τῆς σημερινοῦ. Τῆς μέσης κωμωδίας ἀναφέρονται δύο μόνον ποιηταὶ ὡς ἐξοχώτεροι, ὁ Ἀνακρέων καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ἐξ ὧν ταμίχια μόνον περιεσώθησαν. Τῆς νέας κωμωδίας κορυφαῖος πάντων κρίνεται ὁ Μένανδρος, ὅχι μόνον διότι οἱ παλαιὸι κριτικοὶ τάττουσιν αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἐξοχωτέρων κωμικῶν, ἀλλὰ καὶ διότι ἡ βωμιακὴ κωμωδία διευτυπώθη σχεδὸν κατ' αὐτὸν μόνον, καὶ ἡ Γαλλικὴ ὁσαύτως κωμωδία ἀπέβαλε τὴν ἐκ τοῦ μέσου αἰῶνος ἀρχαϊκὴν καὶ φορτικὴν μόνον ὅτε ἤρχισε νὰ μιμῆται τὸν Μένανδρον. Ἄλλὰ καὶ αὐτὸ οὐδέμια κωμωδία ἐσώθη ὀλοκλήρως.

Εὐστόχως πολὺ ὁ Ὀβιδίου χαρακτηρίζει τὰ τέσσαρα πρόσωπα περὶ τὰ ὅποια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περιστρεφόντο τὰ δράματα τοῦ Μένανδρου.

Dum fallax servus, durus pater, improbus leno
Vivent, dum meretrici blanda, Menandros erit.

Ὁρρα δολέρον δούλ, τραχύς τε πατήρ ἔδει φαλλός
Μαετροπὸς ἐστ' ἔπειτα, τέραξ Μένανδρος εἰσεται

Περὶ τοῦ ὑπολαμβανομένου δημιουργοῦ τῆς Σπαρτιατικῆς νομοθεσίας Λυκούργου.

Ὅτι ὁ Λυκούργος ὡς πρὸς τὴν ὀμινομένην αὐτοῦ νομοθεσίαν δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἰδιαίτερός τις ἄνθρωπος, ἀλλ' ὡς σύμβολον ἐποχῆς καὶ ἰδέας τινὸς, ἐξάγεται ἐκ τῆς περὶ τὴν χρονολογίαν καὶ τὴν γενεαλογίαν αὐτοῦ καὶ ἐν γένει περὶ τὴν ἀρχαίαν τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ πράξεων μεγάλῃ διακρίσει τῶν ἀρχαίων συγγραφέων.

Ὅσον, τινὲς μὲν, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἀριστοτέλης, νομίζουσιν ὅτι συνήκασε τῷ Ἰρίτῳ καὶ συνδιέθηκε τὴν Ὀλυμπιακὴν ἐκχειρήσας (Πλουτ. Λυκ. Α). Ὁ δὲ παρὰ τῶν Ἀλεξανδροῦ Κλήμεντι Ἐρκατοθένης λέγων δι' ἄλλων λέξεων τὰ αὐτὰ τῶν Ἀριστοτέλει τίθησιν τὸν Λυκούργον 100 ἔτη πρὸ τῆς ἀ. Ὀλ. δηλ. 884 π. Χ. (Κλημ. Στρωμ. Α. σελ. 336. Sillv. εκδ.) (776 + 108=884) περιζόμενος μὲν πιθανῶς τὴν εἰδήσιν ταύτην ἐκ τοῦ δίσκου τοῦ Ἰρίτου, ἔχων δὲ σχεδὸν σύμφωνον τὸν παρὰ τῶν αὐτῶ Κλήμεντι Διευτυχίδην (Κλημ. Στρωμ. Α. 328. Πλουτ. Λυκ. β. διορθωτέον Διευτυχίδην) τιθέντα τὴν ἀκμὴν τοῦ Λυκούργου 290 ἔτη μετὰ τὴν τοῦ Ἰλίου ἄλωσιν, ἦτοι 894 π. Χ. Ὁ δὲ παρὰ τῶν αὐτῶ ἐκείνων Ἀπολλόδορος διατείνεται ὅτι ὁ Ὀμηρος ἀκμάσας δῆθεν 100 ἔτη μετὰ τὴν ἰωνικὴν ἀποικίαν, δηλ. πρὸ τῆς ἀ. Ὀλ. ἔτη 164, (π. γ. 940) ἔζη εἰσέτι ἐπὶ Λυκούργου, ὄντος σπῶδρα νέου. Συνωδῶ σφῆδον τῶν Ἀπολλοδώρῳ γνωμοδοτεῖ καὶ αὐτὸς ὁ Κλήμης (ἀνωθι Α. 327.) διατείνοντας ὅτι ἐνομοθέτησεν ὁ Λυκούργος 150 ἔτη πρὸ τῶν Ὀλυμπιάδων· ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἀποκαλεῖ τὸν νομοθέτην τούτων τὸν ἀελαφιδεὺς αὐτοῦ ἐπίτροπον Εὐρυσθεῖδου Λεωδιότου ἢ Λαβώτου (Α. 65 Ἡρόδ.). Ὁ δὲ Σιμωνίδης ὀνομάζει αὐτὸν υἱὸν τοῦ Προκλείδου Πρυτανίδου· καὶ ἄλλοι υἱὸν μὲν τοῦ Εὐνόμου ἐπίτροπον δὲ τοῦ ἰδίου ἀελαφιδεὺς Χαριλάου ἢ Χαριλλου (Πλουτ. Λυκ. Β.).

Τέλος ὁ παρὰ Πλουτάρχῳ Τίμκιος ὑπολαμβάνει ὅτι ὑπαρχάντων δύο Λυκούργων ἐν Σπάρτῃ μεθ' ἄλλων συγχρόνων περὶ ἥττοντο εἰς τὸν ἕτερον αὐτῶν, ὡς ἐνδοξότερον, αἱ πράξεις ἀμφοτέρων, καὶ ὅτι ὁ πρεσβύτερος ἤχημασε οὐ μακρὰν τῶν χρόνων τοῦ Ὀμήρου, ὅπου καὶ ἐνάτυχε κατ' ὄψιν, κατὰ τὴν γνώμην τινῶν (Πλουτ. Λυκ. Α.).

Ἡ τοιαύτη μεγίστη περὶ τὴν χρονολογίαν τοῦ Λυκούργου διαφορά ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἀνεφῆρετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς τῶν ἐν Σπάρτῃ βεβασιλευκότων, διότι ἄλλως δὲν ἠδύνατο νὰ διαφωτισθῆ τὸσον αἱ ἀρχαῖοι περὶ τῶν χρόνων τῆς ἀκμῆς αὐτοῦ, ἐνῶ περὶ τῆς χρονολογίας ἀπάντων τῶν ἄλλων βασιλείων ἢ βασιλοποιῶν ἐνδόξως τῆς Σπάρτης ὑπῆρχε ἡ οὐδεμία ἢ ἐλαχίστη διαφορά, ὡς ἐξαγαγόντων τῶν ἀρχαίων τὰς περὶ τούτων χρονολογικὰς εἰδήσεις ἐκ τῶν ἀναγραφῶν.

Δενεῖγον λοιπὸν οὐδ' αὐτοὶ οἱ κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ἱστοριογραφίας περὶ Λυκούργου πραγματευσάμενοι ἄλλα διδόμενα ἢ τεκμήρια πιθανολογοῦντα ὅτι ὁ ἀνήρ οὗτος ὑπῆρξε πραγματικῶς ὡς εἰς μόνος ἄνθρωπος εἰμὴ τὴν φέρουσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ νομοθεσῆν καὶ τὴν πολιτικὴν τῆς Σπάρτης κατέστασιν. Ἀλλὰ καὶ αὐτῆς προσετι ἡ διάταξις ἀπεδίδετο ὑπὸ τινῶν ἀπαρσασμένων καὶ αὐτῶν ὡς φαίνεται ἐξ ἄλλης παραδόσεως, οὐχὶ εἰς τὸν Λυκούργον ἀλλ' εἰς τὸν Εὐρυσθένη καὶ Προκλέα (Στράβ. Β. 3.).

Ἀπαντα δὲ τὰ διηγήματα ὅσα παρέλαβον οἱ ἀρχαῖοι ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς παραδόσεως ἢ ἄλλης τινὸς περὶ τοῦ νομοθέτου τούτου δὲν περιέχουσιν ἱστορίαν, ἀλλ' εἰσὶ σύμβολα συμβάντων ἢ σχέσεων, ἢ ὀνθυλεύματα τρόπον τινα συντελούντα πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ μύθου, ἢ προήλθον ἐκ παραίτητων ὀνομάτων. Οὕτω φέρει εἰπεῖν ἡ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἀκμάζουσα σχέση τῆς Σπάρτης μετὰ τῆς Δελφῶν, ὡς ὀρηκευτικῆς μητροπόλεως τοῦ Δωρικοῦ φύλου διευθυνούσης πολιτικῶς ἀπαντας μὲν τοὺς Δωρῆας· καὶ ἰδίως τοὺς Σπαρτιατάς, καὶ μετὰ τῆς Κρήτης ὡς τῆς πρὸ τῶν λοιπῶν ἀπασῶν ἀναπτυχθείσης δωρικῆς μεριδίας, οὐχὶ ἦττον δὲ καὶ μετὰ τῆς Ἠλείας διὰ τὴν τότε προσεχῶς συναρτήσας τῆς Σπάρτης γενεμένην σύστασιν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, ἢ τοιαύτη λέγουσα σχέση προσποπιεῖται ἐν τῇ εἰς Κρήτην καὶ Δελφοὺς γενεμένην ὄθεν ἀποδημίᾳ τοῦ Λυκούργου· οὕτω καὶ ἡ ἐν τρισὶ τάξεσι κειθεῖα αὐτοῦ ἐν τῇ εἰς τὴν Ἱερὰν χάρην ἀνηκούτῃ Κίρρα καὶ ἐν τῇ κατὰ τὴν Κρήτην ἱεραγίᾳ καὶ ἐν Ἠλιδί ἀποδεικνύει ἀρκούντως τὸ μῦθον καὶ συμβολικὸν τοῦ πράγματος (Πλουτ. Λυκ. 31.). Ὡσαύτως προσποπιεῖται ἡ μὲν τῆς Σπάρτης ἐννομία καὶ εὐκοσμία ἐν ταῖς προφανῶς συμβολικαῖς διόμισι τοῦ πατρὸς τοῦ Λυκούργου Εὐνόμου καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Εὐκόσμου (Πλουτ. Β. 16. 3.). Ἡ δὲ ἀντίστασις, ἢ ἀπάντησις φυσικῶ τῶ λόγῳ ἡ κατὰ τοῦ Λυκούργου χρόνους γενομένη τελειοποίησις ἐν Σπάρτῃ, παριστάνεται καὶ ἀντιπροσωπεύεται ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ ἀντιπολιτευομένου δῆθεν τῶ Λυκούργου

νεανίσκου Ἀλκάρχου ἐκλήψει τὸ ἕτερον τῶν ὀνθυλεύματων αὐτοῦ, εἰς τῆς ὁποίας τὴν ἀνάπλασιν συνετέλεσεν ἴσως καὶ ἡ παρεξήγησις τοῦ ἐπωνύμου τῆς ἐν Σπάρτῃ λατρευομένης Ὀπιλιέτιδος ἢ Ὀβαλιέτιδος Ἀθηνᾶς. (Πλουτ. Λυκ. 11. Πλουτ. Β. 18.)

Ὅτι ὁ Λυκούργος ὑπῆρξεν ἐκ βασιλικῆς οἰκογενείας ἦτον οὐσιώδες μέρος τοῦ μύθου καὶ ἀναγκαῖα ἀπόρροια τοῦ ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν ἀπονομομένου σεβασμοῦ εἰς τὰ δύο ἐκείνα Ἡρακλειδα γένη, εἰς ἃ ἀπεδίδετο ὀμορφῶνως πάν ὅτι καλὸν καὶ ὀφείμιον συνέδῃ τῶ δωρικῶ φύλῳ, ἦτε κατὰ τῆς τῆς χώρας καὶ ἡ πολιτεία καὶ νομοθεσία. Ἐπίσης γενικῶς καὶ ἐκ κατασταθῆ ὁ Λυκούργος ὄντος εὐγενέστατος καὶ βασιλικώτερος· ὅτι ὁ νομοθέτης οὗτος ἦν πρὸ δ' ἰ ο ς, ἦτοι ἐπίτροπος βασιλέως τινὸς τῆς Σπάρτης· ἀλλὰ τὰ νὰ ἀποκαλεῖται ὁ βασιλεὺς οὗτος Χαριλάου· μάλλον ἢ Λαβώτης, καὶ τὸ νὰ παρητηθῆ ὁ Λυκούργος τῆς ἐπιτροπείας ὑπὸ τοῦ φόβου μήπως ἀποθανόντος τυχὸν τοῦ βασιλικῶ βερέφους ἀποδοθῆ εἰς αὐτὸν ὁ θάνατος, εἶναι προφανές τὸ μὲν πρῶτον ἄπλοον ὀνθυλεύμα, τὸ δὲ δεύτερον συνδετικὸν πρόσθημα, ἵνα συμβιβασθῆ ἡ ἐπιτροπεία μετὰ τῆς παριστάσεως τὰς μετὰ τῶν Δελφῶν καὶ τῆς Κρήτης ὀρηκευτικῆς, καὶ πολιτικῆς σχέσεως τῆς Σπάρτης ἀποδημίας τοῦ Λυκούργου.

Καὶ εἰς αὐτὰς δὲ τὰς ἐνδεχομένας ἐρωτήσεις· ποῦ κατήντησεν τὰ νεκρὰ τοῦ Λυκούργου λείψανα καὶ τί ἐγένετο ἡ γενεὰ αὐτοῦ; προέλιθε ν' ἀπάντηθαι συμβιβαστικῶς ὁ μῦθος ἀναπλάττων περὶ τοῦ πρώτου διηγήματος, ὅτι τελειοποίησεν τοῦ Λυκούργου ἐν Κρήτῃ κατέκαψαν οἱ φίλοι του τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ διεσπείραν τὴν τέφραν εἰς τὴν θάλασσαν, κατ' αἴτησιν αὐτοῦ, φοβηθέντες μήποτε ἀρα τῶν λειψάνων εἰς Λακεδαίμονα κομισθέντων ὡς ἐπανιόντος αὐτοῦ καὶ τῶν ὄρκων λελυμένω μεταδάλωσι τὴν πολιτείαν οἱ Σπαρτιαταί. Περὶ τοῦ β' ζητήματος, ὅτι ὁ νομοθέτης κατέλιπε υἱὸν μονογενῆ Ἀντιόρου (λέγεται καὶ Εὐόμος εἰς περιστάσει τινος) οὐ τελειοποίησεν ἀτέκνον ἐξέλιπε τὸ γένος αὐτοῦ.

Ὅταν λοιπὸν αἱ πηγαὶ ἐξ ὧν ἠντήλησαν οἱ ἀρχαῖοι τὰς περὶ Λυκούργου εἰδήσεις ἦσαν οὐχὶ ἐγγράφα μνημεία ἀλλ' ἀγραφοὶ παραδόσεις τόσον συγκεχυμένα καὶ ἀντιφατικὰ πρὸς ἀλλήλας καὶ περιέχουσαι ἐλαχίστην μόνον ἱστορικὴν ἀλήθειαν, κατὰ δὲ τὸ πλεῖστον σύμβολα καὶ ὀνθυλεύματα καὶ ἀναπλάσματα καὶ παρεξηγήσεις, ὅταν καὶ αὐτὸ τὸ μόνον γενικώτερον ποῦ ὀλογοῦμενον μέρος τῶν περὶ Λυκούργου παραδόσεων, ὅτι δηλ. ἡ Σπαρτιατικὴ νομοθεσία καὶ πολιτεία εἶχεν αὐτὸν πατέρα καὶ αὐτοῦργον εὐρίσκε τοὺς ἀντιλέγοντας μεταξὺ τῶν ἀξιολογοῦντων καὶ ἀρχαιοτάτων συγγραφέων, οἷος ὁ καὶ τοῦ Ἡρόδοτου ἀρχαιότερος Ἑλλάνικος ὁ Λεσβίος γεννηθεὶς τῇ 70 ἢ 71 Ὀλυμπιάδι, π. Χ. 500—496, ὅστις ἀρυσόμενος πιθανῶς ἐκ παραδόσεως ἐπίσης φερεγγύου ἀποδίδει τῶ Εὐρυσθένη καὶ Προκλεί τὰ ὑπὸ τῶν λοιπῶν τῶ Λυκούργου ἀπονομόμενα νομοθετήματα, ὅταν ταῦτα οὕτως ἔχουσιν ὅτι ὑπῆρξεν ὁ Λυκούργος οὗτος; Ἀναντιρρήτως οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ εἰκονικὸς παραστάτης τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, κατ' ἦν τὸ τὴν Λακωνικὴν ἐπιδραμόν δωρικὸν φύλον γενόμενον βυθιμῶν κύριον ἀπάντης τῆς χώρας καὶ ἀναπτύξαν κατ' ὀλίγον ἐν τῇ νέῃ πατρίδι καὶ κατὰ τῆς νέας χρείας ἀπερ ἔφερε μετ' ἐαυτοῦ σπέρματα τῶν πατρῶν νομίμων ἔδωκεν αὐτοῖς τὴν μεγίστην τελειοποίησιν, καὶ κατ' ἦν ἐποχὴν οἱ Σπαρτιαταὶ μετὰ τῶν Ἠλείων διατάξαντες τὴν λεγομένην Ὀλυμπιακὴν ἐκ ε χ ε ι ρ ι α ν συνετέλεσαν εἰς τὴν εἰρηνικὴν προσέγγυσιν ἀπάντων μὲν τῶν Ἡελοποννησιακῶν ἰδῶν δὲ τῶν ἐν Σπάρτῃ Δωρικῶν καὶ τῶν ἐν Ἠλιδί Αἰτωλικῶν Αἰολῶν.

Ἡ ἐποχὴ αὕτη τάσσεται κατὰ τοὺς ἀμέσως πρὸς τῆς ἀ. Ὀλυμπιάδους χρόνους, ἢ κατ' αὐτὴν τῶν Ὀλυμπιάδων τὴν ἐναρξίν, δὲν δύναται ὅμως νὰ ὀρισθῆ ἀκριβῶς καὶ μετὰ βεβαιότητος, διότι περιλαμβάνει διάφορα νομοθετήματα καὶ πολιτικὰ κατασκευάσματα ἀναπτυχθέντα ὀλίγον ἢ βράδιον ἐντεῦθεν οἱ ἀρχαῖοι εἰσθότες ν' ἀποδίδωσιν ἀπαντα τὰ νομοθετήματα εἰς τινὰ ῥητὸν αὐτοῦργον, περιηπτὸν τινα μὲν εἰς προγενεστόρους βασιλεῖς, ὡς τὸν Εὐρυσθένη καὶ Προκλή, τινὰ δὲ εἰς ἀνωτέρω καὶ αὐτῆς τῆς ἐνάξεως τῶν Ὀλυμπιάδων μεταγενεστόρους. Οὕτω φέρει εἰπεῖν ὁ Ἀριστοτέλης (Πολιτ. Β. 9. Α.) καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀποδίδουσι τὴν σύστασιν τῆς τῶν ἐφόρων ἀρχῆς εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Χαριλάου Θεόπομπου τὸν ὑποτάξαντα

τὴν Μεσσήνην κατὰ τὸν ἀ. Μεσσηνιακὸν πόλεμον, ἐνῶ ὁ Ἡρόδοτος (Α. 65) καὶ τινες ἄλλοι (Ξενοφ. Α. Πολ. Β. 3) θεωροῦσι καὶ τὴν ἀρχὴν ταύτην ὡς νομοθέτημα τοῦ Λυκούργου (Πλουτ. Ἀγῆσ. Ε.) Καὶ τῶντι, κατὰ τινα λόγον δυνάμει νὰ παρατείνωμεν τὴν διὰ τοῦ Λυκούργου χαρακτηρισμένην ἐποχὴν μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν Μεσσηνιακῶν πολέμων, κατὰ τὸ τέλος τῶν ὀπωίων, λαβούσης τῆς χώρας τῶν Λακεδαίμονίων τὴν μεγίστην αὐτῆς ἔκτασιν, συνανεπτύχθησαν πιθανῶς καὶ ὅσα μέρη τοῦ πολιτεύματος καὶ τῆς νομοθεσίας δὲν εἶχον εἰσέτι τελειοποιηθῆ. Οὐκ ὀλίγον δὲ συντελεῖ εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ δυσχερῆ τὸν ἀκριβῆ προσδιορισμὸν τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ τὸ ὅτι μεταξὺ τῆς εἰς τὸν Λυκούργον καὶ Ἰρίτον ἀποδιδόμενης (Πλουτ. Β. 4. 4) διατάξεως τῆς Ὀλυμπιακῆς πανηγύρεως καὶ ἐκχειρείας, π. Χ. 884, καὶ τοῦ ἔτους ἀφ' οὗ ἄρχεται ἡ συνέχης τῶν Ὀλυμπιάδων ἀπαρίθμησις καὶ κατ' ὀλίγον ἐνίκησε δρόμος ὁ πρώτος Ὀλυμπιονίκης Κόριβος 776 π. Χ. (Πλουτ. Ε. Σ. 2. 8. 26. 3. Στράβ. Β. 3. 30) διέτρεξεν ἱκανὸν διάστημα χρόνου, κατ' ὀλίγον ἐτελοῦντο μὲν οἱ ἀγῶνες, οὐχὶ δὲ τακτικῶς, καὶ δὲν ἠριθμοῦντο εἰσέτι αἱ Ὀλυμπιάδες. Προήλθεν ἀρα καὶ ἐκ τούτου οὐ μικρὰ σύγχυσις, ὥστε οἱ μὲν, ὡς ὁ παρὰ Πλουτάρχῳ Ἀριστοτέλης (Πλουτ. Εὐμ. Α.) ἀνάγουσι τὴν τοῦ Λυκούργου ἀκμὴν εἰς τὴν προγενεστόραν ἐκείνην διάταξιν τῆς Ὀλυμπιακῆς πανηγύρεως καὶ ἐκχειρείας, ἢς συμπετέσθη ὁ Λυκούργος τῶ Ἰρίτῳ οἱ δὲ, ὡς ὁ Ἀθήναιος (Αθ. 14. σελ. 635) εἰς τὴν Ἀθηνᾶς ἀριθμοῦσεῖσαν τῶν Ὀλυμπιάδων θέσειν. Τὸ κατ' ἡμᾶς λαμβάνομεν ὡς μέσον ὄρον τῆς διὰ τοῦ Λυκούργου χαρακτηρισμένης ἐποχῆς τοὺς ἀμέσως πρὸ τῶν Ὀλυμπιάδων χρόνους, δηλ. τὴν ἀρχὴν τῆς 8ης π. Χ. ἑκατονταετηρίδος, καὶ θεωροῦμεν ὡς Λυκούργεια νομοθετήματα πάντα τὰ ὄργανα Δωρικὰ νόμιμα, ὅσα ἀναπτύχθη καὶ τελεῖσιν οὐ ποιεῖται βαθυμῶν μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης ὑπὸ τῶν κατασχόντων τὴν Λακωνικὴν Δωρικῶν ἀπέτελεσαν τὸ σύνολον τῆς Σπαρτιατικῆς νομοθεσίας, τῶν δὲ Λυκούργων αὐτῶν ὡς εἰκονικὴν παράστασιν τῶν χρόνων τούτων καὶ τῶν αὐτῶ ἀποδιδόμενων νομοθετημάτων.

Ἀριθ. πρωτ. 2437.
Διενπ. 1338.
ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.
Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσως.
Πρὸς τὸν αἰδέσμεον Κ. Ι. Ε. Χίλλ.

Αἰδέσμε Κύριε,
Παρευθεῖς ἐν ταῖς ἀρτι διεξαχθείσαις γενικαῖς ἐξετάσει τῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν ὑμῶν σχολείων τῶν κορσίων ἐβεβαιώθη ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως περὶ τῆς καλῆς καταστάσεως αὐτῶν καὶ περὶ τῶν προσῶν τῶν ἐν αὐτοῖς διδασκομένων, ἐφ' ᾧ καὶ συγχαίρον ὑμῖν τε καὶ τῇ συνεπιουνοῦσῃ ἀξιότιμῳ Κ. Χίλλ ἐκφράζω ὑμῖν τελείαν τὴν ἐμὴν εὐαρέσειαν.
Ἀποδίδων δὲ ὑμῶν τὸν προσήκοντα ἔπαινον ταῖς ἐπιδοῦσαι μαθηταῖς, συγχαίρω αὐταῖς, ὅτι διὰ τῆς εἰς τὰ μαθήματα ἐπιδόσεως καὶ τῆς ἐκπύτων διαμορφώσεως πληροδοι τὰς εὐχὰς τῶν ἐαυτῶν γονέων καὶ καλίστανται ἀξίαι τῶν εὐλογιῶν αὐτῶν « εὐλογία δὲ πατρὸς στήριξις οἴκου τέκνων. »
Ὡφελούμενος ἐκ τῆς ἀγαθῆς ταύτης περιστάσεως διομολογῶ ὑμῖν, Αἰδέσμε Κύριε, τὴν ἦν διατελῶ ἔχων πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρετὸν ὑπόληψιν.

Ἐν Ἀθῆναις, τὴν 7 Μαΐου 1856.
Ὑπουργός
Χ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.

Κατὰ τὴν δικαιοσύνην ἐβδόμηδα ἐγένοντο αἱ ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τοῦ ὑπὸ τοῦ Αἰδ. Κυρίου Ι. Ε. Χίλλ καὶ τῆς πολιτικῆς αὐτοῦ συζύγου διευθυνομένου Παροναγωγείου. Ἐν ταῖς ἐξετάσει ταύταις παρευθεῖς ὁ Κ. ὑπουργὸς τῆς δημοσίας ἐκπαίδευσως εὐχαριστήθη τὰ μέγιστα, βεβαιωθείς ἐξ ἰδίας ἀντιλήψεως περὶ τῶν ἐκ πολλοῦ χρόνου διαφημιζομένων προσῶν τοῦ καταστήματος τούτου, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπέστειλε τῷ Κυρίῳ Χίλλ τὸ ἀνωτέρω καταχωρισθὲν ἔγγραφον. Ἐν τῇ περιστάσει

σει ταύτη δικαίως δύναται τις εἰπεῖν τὴν περίφημον ἐκείνην τῆς 'Ροβένγς ῥῆσιν « and upon brows more worthy could a reath of chivalry never be placad » ὃ ἐστὶ « ἐπινίκιος στέφανος οὐδέποτε ἐπὶ ἀξιωτέρας κεφαλῆς ἠδύνατο νὰ τεθῆ » (Walter Scott, Ivanhoe, Κεφ. xii).

ΑΓΓΕΛΙΑ.

ΠΕΡΙ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ,

Περιοδικῷ συγγράμματι τῆς ἐν Ἀθήναις ἰατρικῆς ἐταιρίας.

Ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτῆς συστάσεως ἡ ἐν Ἀθήναις ἰατρικὴ ἐταιρία ἐψηφίσαστο τὴν ἐκδοσιν περιοδικῷ συγγράμματι, ὃ Ἀσκληπιός, ἀναθεῖσα τὴν σύνταξιν αὐτοῦ εἰς τέσσαρας τῶν συνεταίρων. Ἡ τῆς ἐπιστημονικῆς γλώσσης μόρφωσις καὶ τῶν ἰατρικῶν ἀνακλύψεων διακοίνωσις, πρὸς δὲ καὶ οὐκ ὀλίγα πρωτότυποι διατριβαὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι δικαιοτέρων ἰατρῶν, ἄξιον τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ ἀνέδειξαν τὸ σύγγραμμ. Ἦρξατο δ' οὕτω καὶ ἡ πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας τάσις, καὶ πραγματικὴ πρόοδος τῶν ἰατρικῶν γνώσεων ἐγένετο· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν ἐγχωρίων ἐμπειριῶν καὶ τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων ἢ ἔρευνα, τῶν ἐνδημιῶν καὶ τινῶν εἰδικῶν νοσημάτων ἢ φύσις προὔτιθεντο τῇ μελέτῃ τῶν ἰατρῶν. Ἀλλ' οὐ σμικρὰν τὴν ζημίαν ἐπὴνεγκεν ἡ διακοπὴ τοῦ συγγράμματος, ἐν ᾧ μάλιστα χρόνῳ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνεταίρων ἐπῆυξανε, καὶ πολλοὶ συνάδελφοι, οἱ μὲν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Πανεπιστημίῳ οἱ δὲ καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἄριστα παιδευθέντες, ὁσημέραι κοσμοῦσι τὸν κύκλον τῶν Ἀσκληπιδῶν, ἀπαντες πρὸς ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας ὀργῶντες. Ταῦτα συνιδούσα ἡ ἰατρικὴ ἐταιρία ἐν τῇ κατὰ τὴν 5 τοῦ Ἀπριλίου, ε. ε. συνεδριάσει παμψηφεί ἀπεφάνησαν περὶ τῆς ἐξακολουθήσεως τῆς ἐκδόσεως τοῦ Ἀσκληπιου· τὴν δὲ σύνταξιν αὐτοῦ ἀνέθηκε τοῖς ΚΚ.

- Δ. ΑΙΓΙΝΗΤΗ Καθηγητῆ τῆς εἰδικῆς παθολογίας καὶ Θεραπευτικῆς.
- Α. ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗ Διευθυντῆ τοῦ ὀφθαλμοκομείου καὶ Καθηγητῆ τῆς ὀφθαλμικτρίας.
- Θ. ΑΦΕΝΤΟΥΔΗ Καθηγητῆ τῆς παθολογικῆς καὶ γενικῆς Ἀνατομίας.
- Σ. ΚΡΙΝΩ, Φαρμακοποιῶ καὶ Ἰατροσυνέδρῳ.
- Ε. ΞΥΔΗ, Ἐπίκτρω τοῦ Βασιλικῷ Στρατοῦ.
- Σ. Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΩ μέλει ἀνταπιστέλλοντι πολλῶν ἐταιριῶν.
- Δ. ΟΝΦΑΝΙΔΗ, Ἀντιπροέδρῳ τῆς ἰατρικῆς ἐταιρίας.
- Γ. ΠΡΙΝΑΡΗ, Καθηγητῆ τῆς γενικῆς νοσολογίας καὶ ὑγιεινῆς.

Πεποιθότες οὗτοι, οὐ μόνον τῇ ἀρωγῇ τῆς ἐταιρίας, ἀλλὰ καὶ τῇ συμπράξει ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν, ἐπιλαμβάνονται προθύμως τοῦ ἔργου.

Συνωδὰ δὲ τῇ ἀποφάσει τῆς ἐταιρίας καταχωρισθήσονται ἐν τῷ Ἀσκληπιῶ·

- α.) Τὰ πρακτικὰ τῆς ἐν Ἀθήναις ἰατρικῆς ἐταιρίας.
- β.) Αἱ τῇ ἐταιρίᾳ ὑποβαλλόμεναι καὶ παρ' αὐτῆς πρὸς τύπωσιν ἐγκρινόμεναι ἐπιστημονικαὶ διατριβαί·
- γ.) Αἱ ἀπ' εὐθείας πρὸς τοὺς συντάκτας ἀποστελλόμεναι ἐπιστημονικαὶ πραγματεῖαι.
- δ.) Ἐποψίς τῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἐκδιδομένων ἰατρικῶν καὶ φαρμακευτικῶν ἐφημερίδων.
- ε.) Αἱ περὶ τὴν ἰατρικὴν ἐν γένει καὶ τὴν δημοσίαν ὑγίαν πράξεις τῆς Κυβερνήσεως, καὶ αἱ τῶν παρ' ἡμῖν στρατιωτικῶν Νοσοκομείων καὶ Θεραπευτηρίων ἐκθέσεις.
- ς.) Αἱ ἐν Ἑλλάδι γινόμεναι μετεωρολογικαὶ παρατηρήσεις·
- ζ.) Τὰ περὶ τὴν Φαρμακευτικὴν καὶ τὰς σχετικὰς πρὸς τὴν ἰατρικὴν φυσικὰς ἐπιστήμας.
- η.) Βιβλιογραφία ἰατρικὴ καὶ φαρμακευτικὴ.

Αἱ πρὸς τοὺς συντάκτας πεμπόμεναι διατριβαί, ἐπὶ μόνῃ τῇ αἰτήσει τῶν συγγραφέων, ἐκδοθήσονται μετὰ τινος διασκευῆς τοῦ λόγου, τοῖναντίον δὲ, ἀνευ οὐδεμιᾶς μεταβολῆς. Τοῦ δὲ Ἀσκληπιου ἐπιστημονικοῦ συγγράμματος ὄντος, ἀπράδεκτοι ἔσονται αἱ προσώπων καθαπτόμεναι ἢ πολιτικὰς δοξασίας περιέχουσαι διατριβαί ἢ κοινοποιήσεις.

Ἐκδίδεται δὲ ὁ Ἀσκληπιός κατὰ μῆνα εἰς τεῦχος ἐκ τριῶν τυπογραφικῶν φύλλων, περιέχον, ἀνάγκης οὕσης, καὶ εἰκόνας ξυλογραφικὰς.

Ἡ ἐτησία συνδρομὴ τοῦ συγγράμματος ὀρίζεται διὰ τοὺς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ συνδρομητὰς εἰς δραχμὰς 15, διὰ τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις εἰς 16, καὶ διὰ τοὺς ἐκτὸς τοῦ Κράτους εἰς 17, προπληρωτέας.

Αἱ συνδρομαὶ γίνονται ἐν Ἀθήναις παρὰ τῷ φαρμακοποιῷ Σ. Κρίνω, ἐν ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τοῖς ἐπιστάταις τῶν Ταχυδρομείων, καὶ ἐκτὸς τοῦ Κράτους παρὰ τοῖς Ἑλληνικοῖς προξένοις.

Αἱ πρὸς τοὺς συντάκτας διευδυνόμεναι διατριβαὶ πέμπονται δαπάνῃ τοῦ ἀποστέλλοντος.

Ἀθήνησι τῇ 30 Ἀπριλίου 1856.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΙΝΑΡΗΣ,

Καθηγητῆς τῆς Γενικῆς νοσολογίας καὶ ὑγιεινῆς, ἰατρὸς τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Ὀρφανοτροφείου, καὶ κατὰ τὸ ἐνεστὼς ἔτος Γραμματεὺς τῆς ἐν Ἀθήναις ἰατρικῆς ἐταιρίας.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Ἔνεκα βραχείας ἡμῶν ἀποδημίας δὲν ἐδημοσιεύθη τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα ἡ τῶν Φιλομαθῶν ἐφημερίς· ζητοῦμεν συγγνώμην διὰ τοῦτο παρὰ τῶν Κ. Κ. συνδρομητῶν, οἵτινες ἄλλως οὐδὲως ζημιοῦνται, δεδιδαγμένοι ἐκ πείρας ὄντες, ὅτι ἀναπληροῦμεν ἀσὶ τὰς τοιαύτας ἐλλείψεις, ἀς λόγοι ὑγείας ἔστιν ὅτε ὑπαγορεύουσι.

— Τὴν προχθεσινὴν Κυριακὴν ἐτελέσθη μετὰ πάσης ἐπισημότητος καὶ χαρμονῆς ἡ ἐπέτειος ἡμέρα τῶν γενεθλίων καὶ τῆς εἰς τὸν θρόνον ἀναβάσεως τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν Βασιλέως.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐώρτασε καὶ τὸ Πανεπιστήμιον τὴν ἐπέτειον τῆς καθιδρύσεως αὐτοῦ ἑορτήν.

Πρωτ. 2316.

Ἀριθ. _____

Διεκπ.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως.

Πρὸς τοὺς καὶ τὰς δημοδιδασκάλους.

Τὴν κατὰ μῆνα ἀποστολὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Ὁδηγοῦ (σελ. 56) ὀριζομένων ἐλέγχων τῆς καταστάσεως τῶν δημοτικῶν σχολείων περιστεῖλαν τὸ καθ' ἡμᾶς Ὑπουργεῖον διὰ τῆς ἀπὸ 18 Ἰανουαρίου π. ε. καὶ ὑπ' ἀριθ. 192 ἐγκυκλίου αὐτοῦ διαταγῆς εἰς τὴν κατὰ τρίμηνον, ἤλπιζεν ὅτι, ἀφαιρεθείσης τῆς περὶ τὴν κατὰ μῆνα συνταξίν καὶ ἀποστολὴν τῶν καταλόγων τούτων ἀπασχολήσεως ὑμῶν, ἔμελλε νὰ ἔχη τὸ ἐπὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων Διευθυντήριον, δέκα ἡμέρας, τὸ πολὺ, μετὰ τὴν λῆξιν ἐκάστης τριμηνίας, τοὺς ἐλέγχους τούτους ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ, καθ' ὅσον μάλιστα καὶ ἐντυπα τοιοῦτων ἐλέγχων συνετάχθησαν ἀκριβῆ καὶ ἐξετυπώθησαν ἤδη εἰς διαφόρους τυπογραφίας.

Ἀλλ' ἐπειδὴ μὲ ἀπορίαν ἡμῶν πληροφοροῦμεθα, ὅτι πολλοὶ ἐξ ὑμῶν ἢ δὲν στέλλουσι παντάπασιν τοὺς ἐλέγχους τούτους, ἢ στέλλουσιν αὐτοὺς ἀτάκτως, προφασίζόμενοι ποτὲ μὲν ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ δὲν ὑπάρχει νὰ προσυπογράψῃ, ἄλλοτε δὲ ὅτι ἡ δημοτικὴ ἀρχὴ παρακατέχει τοὺς ἐλέγχους τούτους εἰς τὸ γραφεῖόν τῆς, καὶ τὰ τοιαῦτα, πάντα ἀνίσχυρα πρὸς δικαιολογητίν· διότι, ἀφοῦ ὑμεῖς ἐκτελέσητε τὸ ἐφ' ὑμῖν, εἰσθε ἀνεύθυνοι ἐὰν οἱ ἄλλοι δὲν ἐκτελῶσι τὸ ἐφ' ἑαυτοῖς· παραγγέλλομεν ὑμῖν ἐπι ἀπαξ ἵνα συμμορφωθῆτε ἀκριβῶς πρὸς τὰ διαταχθέντα περὶ τούτου, καὶ τὴν ἀ. τοῦ μηνὸς μετὰ τὴν τρίμηνον ἐκαστην νὰ διευθύνητε τὸν ἐλεγχον τοῦ σχολείου ἡμῶν, κατὰ τὸν ἐσχάτως συστηθέντα ὑμῖν τύπον, πρὸς τὸν δήμαρχον τοῦ τόπου, ὅπου τὸ σχολεῖον ἡμῶν ἱδρύται. ὥστε νὰ φροντίῃ οὗτος περὶ τε τῆς προσυπογραφῆς καὶ τῆς ἐν καιρῷ ἀποστολῆς αὐτοῦ εἰς τὸ Διευθυντήριον. Προαναγγέλλομεν δὲ ὑμῖν ὅτι τοὺς ὀλιγορήσαντας θείλομεν τιμωρῆσαι συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 41 καὶ 42 τοῦ περὶ δημοτικῶν σχολείων Νόμου.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 3 Μαΐου 1856.

Ὁ Ὑπουργός
Χ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ Γ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ.

(Ὁδὸς Ἀθηνῶν ἀριθ. 274).